

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Pénteken, September' 7-dikén 1821.

Török Birodalom.

A' Párisi Monitörben illy megjegyzés jött ki Aug. 23-dikán a' Török 's Görög lármákat illető tudósításokra nézve: — “

„Mi nem inthetjük eléggé Olvasójnkat az eránt, hogy nagy vigyázással olvassák azon tudósításokat, mellyekben a' Török Birodalomban eléforduló történetekről elterjesztetnek. Könnyen eszébe vehette minden okoskodó olvasó, hogy melly nagy zürzavar melly nagy egymásnakvaló ellenmondás uralkodjék ezen tudósításokban. Nagyobbadon mind ezeket a' Német Ujságlevelek közlik véllünk, mellyek legkissebb megkritizálás nélkül az egymással legellenkezőbb 's legnevettségesebb meséket kihirdetik, melly utolsók közzé számálhatjuk méltán: Hogy egy Orosz Minister 's a' Konstanczinápolyi Orosz Követ Báró Strogonoff Ur között valamelly özszeesküvést fedeztek volna fel; hogy Bonaparte Jósef a' Görögökhöz Moreába kiszállott volna; 's hogy a' Hatalmasságok Commenus (Görög) Princzhez (Novarába) Követséget küldöttek volna. Ezen dolgokban még árnyéka sincs a' valóságnak, 's azt kell hinnünk a' Politikával bajlódó emberek becsületiért, hogy közzülök azoknak száma, kik az efféle meséknek, megkritizálás nélkül hitelt adnak, nem igen nagy lehet: hanem a' rossz ezen dologban, hogy a' több közönségnek kevesebb módja van arra, hogy az efféle hamis tudósítások ellen magát oltalmazhassa, annyival is inkább,

minthogy az efféle tudósításokra mindenkör feltéttelve vagynak a' név, nap, és hely, mellyek a' dolognak hitelességet adni láttatnak. Így példának okáért (majd) minden Ujságok kiadának egy, mint mondatott, Odessából Julius' 27-dikén indult 's Augsburgon által jött irást, mellyben a' mondatott: hogy egy Orosz Kapitány, a' ki Julius' 21-dikén hagyta oda Konstanczinápolyt, éppen akkor érkezett volna meg Odessába 's olly hirt hozott volna oda, hogy a' Török és Görög hajós sergek között Julius' 18-dikán a' Dardanéliákon kívül egy tengeri ütközet fordúlt volna elé; hogy a' Törökök megverettettek volna; 's hogy a' Törökök ezen megverettetésért megboszszanodván, Konstanczinápolyban a' Görögöknek öldökléséhez ismét új dühösséggel hozzá fogtak volna — 's mind ezek a' történetek olly körülállásosan 's olly pontosan beszéltettek elé ezen irásban, hogy őket kétségsbe hozni csaknem lehetetlenségnek látszott. Csakugyan majd egészszen bizonyos (már ma egészszen bizonyos), az, hogy mind ezek költött dolgok valának. A' Konstanczinápolyból Julius' 25-dikén, és így az említett Kapitánynak Konstanczinápolyból való úgymondatott eltávozása után négy nappal indult tudósításokban legkissebb emlékezet se' tétetik, sem ezen tengeri új csatáról sem az a' miatt történt új öldöklésekről, 's t. “

Ugyan ezen Monitör illy tanuságot terjeszt Aug. 26-dikán Olvasóji' elejébe: „Némelly külső Országi Ujságlevelek játékat csináltak magoknak abból, hogy a'

Comnenusok' familiájában új Görög Dynastiát állítsanak fel. Minekelötte ennyire jutnánk, jó lenne talám előbb azt vizsgálás alá vennünk, hogy vallyon találtnak-é még valóságos Comnenusok, avagy hogy valamelly új Palaeologus nem fogná-é eldisputálni az új Császártól a' maga jusait. Ezen tudós vizsgálat nem lenne minden érdemnélkülvaló még a' mai napon is, midön a' Familiáknak régi becsü fényességével illy kevély megvetéssel bánnak: hanem most ezen kérdést nem vitatván, csak Görög Országot 's az ezt tárgyozó kérdéseket vegyük fel. —

„A' Görög Császárságnak a' Török Birodalom' omladékain való újjászülettetése, első tekintetre igen könnyü gondolatképpen tűnik elő, 's úgy látszik, mint ha azt hinnök, hogy ha csak azon Császárnak, a' ki Bizantziumnak II-dik Mahomed' kardja által lett megbukását látta, maradékát megtalálhatnók, már mindent megtennénk. De nem így formálódnak ám a' Birodalmak. Lassanlassan nevednek ezek nagyokká: 's ha egyszer a' minden földi dolgok' mulandóságának törvénye szerint meghaltak, kérdés, hogy vissza hivattathatnak-é többé a' világra? —

„A' tulajdonképpenváló Görög Ország eleintén egy olly városokból és népekből álló Szövetséget tett, a' mellyet egy közönséges nyelv, de nem közönséges törvények csatoltak özsze. Minekutánna két városok meggazdagulván felsőségre kaptak, végezetre az egyiknek el kelle enyészni; 's innen a' következe, hogy Görög Ország, melly a' maga Republikai formájában, egy hatalmas és uralkodásra vágyódó Fejedelem' cselekedeteiben uralkodó egységnek meg nem felelhete, Macedonai tartománnyá leve. —

„A' Sándor' Birodalmát az ő Generálisai, kik magokat az ő halála után Ki-

rállyokká tették vala, feldarabolták, 's mind ezekből megannyi Királyságokat formálván, későbbre mind ezekből Romai tartományok lettek. Idővel Roma is fejet hajtott a' minden földi dolgok' változandóságát kormányozó irgalmatlan törvényeknek. A' Romai Birodalom is feldaraboltott, 's napkeleti tartományainak Ország-lószéke Bizantziumba helyheztetődött. A' Historiákban meg van irattatva, hogy miként lett vége a' Byzantinumi Birodalomnak is. Ez-é az a' Birodalom, a' melynek helyreállittatása most lehetségesnek tartatik? —

„Előbb, hogy ezen kérdésre megfelelően, előbb afelett kellene megegyeznünk, hogy mit kelljen a' Görög Ország nevezet alatt értenünk? Egy forma állapotba helyheztethetjük-é Epirust, Thesaliát, Macedoniát és Thracziát a' Peloponesussal — ezt, Crétával vagy Cyprus szigetével — 's Byzantziumot a' Kis - Ásiai Görög városokkal? Nem láthatjuk-é egy tekintetre által, hogy ha azon Országok, mellyeknek Görög Ország közönséges nevezete adatik, magokat tulajdon erejek által az Ottomannus járom-alól kiszabadítanák, az ezen gyözedelmet követő első napon, különkülön mindnyájok a' magok természeti hajlandóságait követnék, 's mindenik a' maga' tulajdon törvényei szerint kívánna kormányoztatni? A' mai Görög Ország egy szempillantásban a' fogna lenni, a' mi, Sándor vagy a' Romaiak által lett elnyomattatás előtt mindenkor volt. Illy tekintetben vétetődven a' dolog, nem állítódnék vissza a' Byzantinumi Birodalom. —

„De, hát ha olly tekintetben vesszük a' dolgot, hogy valamelly más Európai erő léptet belé segítségképpen? Már így Európára nézve, a' melly alig hogy egy nagy revolútziónól kimenekedett, na-

gyon fontos leszen a' kérdés. De talám még fontosabb lenne magokra a' Görögökre nevezve. Melly sok és nagy inségeknek fognának öökly kitétetni, addig, míg nékik a' Szabadító Ármáda ezt mondaná: „Ismét hazát kaptok! —

„Nem illik hozzánk, hogy azon végzetlen mélységű 's kiterjedésű következtetéseknek vizsgálásába avatkozzunk, melyeket a' Görög Ország eránt felvételhető valamely Systema maga után vonhatna. Mi csak azt akarjuk kijelenteni, hogy melly könnyű a' képzelődésnek Országokat teremteni, de melly bajos a' bölcsességnek az efféle sugallatokat követni. Ne vádoljon minket senki azzal, hogy azon kérdésekről illy nagy lágymelegséggel ítélünk, a' melly kérdések az indulatokat illy nagyon felgerjesztik, és a' pallérozódásnak sőt magának az emberiségnek ügyét illy közelről érdeklik. Minket az a' bizodalom táplál, hogy Európa mindent meg fog tenni, a' mit néki ezen környülállások között, a' bölcsesség, okosság, és emberiség megengednek.

A' Török Birodalomban folyó zürzavarokra nézve nagyon méltó a' mostani bizontalan és sok féle vélemények között a' Smyrnai, Spectateur Oriental, nevű Francia Ujságból az itt következő, okoskodó levelet megolvasni, de érett eszméliséggel, 's arról is el nem felejtkezvén, hogy azok, kik ezeket írják, a' Török Birodalomban írják: —

Smyra, Jul. 21-dikén: — „Ásia' békességes partjai hirtelenséggel a' legkegyetlenebb visszatromfolások' és öldöklések' nézőhelyébe levének. Ártatlan Görögök vére lakol (fizet) büntetésre méltó Görögök által kiontatott Török vérért; 's mindenek, még az ő magok' felekezetét is ki nem vévén, egy szájjal kiáltoznak már most a' rendnek és csendességnek el-

ső megháborítóji ellen. Minden Európai kereskedő nemzeteknek magazinumjaik vagynak a' Török Birodalomban; a' Porta minden Európai Hatalmasságokkal nyilvánvaló Kötések által van öszszecsatoltatva. Csendesen elnézhetik-e tehát ezek, hogy az ő Levantei Kontoárjaik, Kereskedési Ágen-ségeik, semmivététetnek, 's régi privilégiumaik szellyelszaggattatnak? A' közönséges piacok, a' Bazarok, már régen bezárattattak; azon nagy summák, melyeket az Európai kereskedők, az ő régi szokássok szerént a' magok' Levantei barátjaiknak hiteleztek, olly kereskedőknek kezeikben vagynak, kiket a' veszedelem elszaladásra kényszerített. Illy sok Európai embereknek veszedelemben forgó vagyonaik, 's annak a' kereskedésnek, a' melly illy sok Európai szerzeményeknek gazdag piaczául szolgált vala — olly tekintetek-e, hogy az Európai Országlószékek mind ezeket csendesen szemlélhessék? A' jelenlévő crisis nagyon heves; ha hamar vége nem leszz, el fog az ezen tartományokkal való egész kereskedés enyészni. Ezen szerencsétlen tusakodás éppen úgy érdekli az emberiséget, mint az Európai népek' jóvát. Az Európai Görögök szempillantatokig tartó szerencsével, 's a' legroszszabb esetben kivándorolhatással kecsegtethették magokat: de mire fognak jutni az Ásiai Görögök, kik a' nagy számú Török népek között elszélledve mint egy fogva tartatnak a' magok Európai attyokfijaik' szerencséjéért? Az Európai Görögök nyilvánossággal feláldozták a' magok' Ásiai felekezeteiket, mint ezt egyebek között az Ayvali városabéli rettentő történet elég világosan megmutatta, a' melynek öök voltak febb okozói. Mi itt ezen revolúciónak kiütésével fogva százakat láttunk megölettetni, 's ezen vérontásnak vége se' fog lenni addig, valameddig az insurrekció meg nem szűnik.

Minden környüállások azt kívánnyák, hogy ennek hamar véget lehessen vetni.“

Smyrna Jul. 26-dikán: — „Mikor a' Görög revolúzió kiütött, sok emberek találtattak Európában, a' kik, minthogy a' dolgok' állapotját éppen jól nem esmerhették, avvagy nem jó szempontról tekintették, nagy tüzességgel szivekre vették azon népnek megszabadittatását, a' melynek az ő régi időkbéli dicsőssége az emberek' figyelmét nagyon magához csatolta, 's a' melly már most felettébb elnyomatatva lenni gondoltatott. Hanem jól meg kell azt gondolnunk, hogy itt semmi közép út nincsen. Ha a' Görögöknek Európában függetlenségre kell jutniok, úgy nékik el kell foglalni az Európai Státusokat. Ezt pedig lehetségesnek tartani, felettébb hibás vélekedés volna. A' Görögök' felkelésének, melyről eleintén úgy látszott, hogy az idegenek közt nagy elágazásai 's egyetértései volnának, első jelére az egész Török Birodalmat elborította a' nemzeti elragadtatás (enthusiasmus), 's mi nem kételkedünk azon, hogy a' Török Birodalom' különböző részein széllyeloszolva egy millió fegyveres Törökök lábön állanak, hogy oda akár melly szempillantásban útnak induljanak, hova őket Urok' szava hívni fogja. Ezen resultatumhoz elkészülve kellett volna lenni a' Görögöknek. E' mindenkor előfordúl, midön a' Török Státus nagy veszedelem által fenyegettetik, 's erre bennünket a' mult idők nem egy példa által tanítottak-meg. A' Törökök véghetetlen segedelemkútfökkel bírnak; ezt a' Görögök legjobban tudják: tehát éppen ők azok a' kik nem bölesen cselekedtek, hogy ezen próbát tették, a' nélkül, hogy valamelly segedelemhez számot tarthattak volna. Hogyan remélheték ők azt, hogy az Európai Török tartományokat elfoglalhatják, holott ezeket csak egy

keskeny tengércsatorna váloztja-el az Ásiai Török tartományoktól? Távól lévén attól, hogy a' Tyrannusság' magasztaló Orátoraivá legyünk, sokkal inkább a' Görögök' megszabadulásának volnánk esdeklő kívánóji, mi helyest őket valóságos elnyomattatásban lenni szemlélnök. Ők nagyon mérséklett adót fizetnek, 's harmadrészét sem, annak, a' mit Angliában és Franczia Országban kell fizetni. Nem csak kedvezéssel, de becsülettel is bántak velük; szelidebb állapotban voltak, mint magok a' Törökök. Ha némelly tartományokban, mint p. o: Moldvában 's Walakhiában nyomattattak, ezt önn' nemzetjebéli Fejedelmeiknek 's Uráiknak köszönheték, minthogy, mint tudva van, még csak egy Török se' lakott eddig ezen Fejedelemségekben. A' Görög szigetek nagy szabadságban éltek; úgy szollván apró Respublikákat formáltak, melyek a' Szután' fő uralkodása alatt Görög Kormányozók által igazgattattak. Esztentendónként egyszer jelent-meg nállok egy Török hajós sereg az adónak beszédésere; és ha ennek alkalmatosságával egy 's más elvetemedések történtek, ennek kevesebbé az Országlás, mint némelly magános bünösök voltak okozóji, de a' kik ritkán maradtak büntetetlen. Mi a' Görögök' állapotját valamint ezen Birodalomnak több tartományaiban, úgy ezeknek fő városában Konstanczinápolyban is figyelmetesen megvizgáltuk: és elmondhatjuk, hogy ők, kivált ezen fő városban, különös kedvező állapotban éltek, a' melly naponként kitetzöbbé kezdett vala lenni. Minden foglalatosságaikban, minden Frankokkal való veszekedéseikben olly buzgósággal pártjokat fogta az Országlószók, mint mi Európaiak a' mi Udvarainknak Konstanczinápolyban lévő akármellyik Követjeiktől megvárhattuk volna: Vallásának gyakorlásában akadállyoztatás nélkül lévén, a' ke-

reskedésben 's a' mesterségeknek folytatásában oltalmaztatván, 's a' kereskedés által, mellyet csaknem kiszorítólag a' magok' részére hajtottak vala, meggazdagítódván, 's végre azon boldogság által, hogy az Országban tellyes szabadságban lakván, ebből akkór kimehettek, mikor tettzett, 's oda akkór vissza mehettek, mikor tettzett, mit kívánhattak már egyebet? — Csak uralkodó pálczáát. — Mi ezen tűznek első fellobbanására által láttuk, hogy ez, mindeneket meg fog emészteni. Hogyan örvendhettünk volna mi ezen próbátétlenek? mi, kik a' helyett és az embereket esmervén, ezen revolútzióban a' haszontalan embervérontásnál, a' Görögök' boldogságának semmivététetésénél, 's az ő veszedelmeknek önn' magok által okoztatott elközelítésénél egyebet nem láthatunk. Mind ezek, tengeren vizen, undorító gyilkolásokkal és azzal a' kegyetlenséggel kezdöttek-el, melly a' gyengeségnek, kevélységnek, tudatlanságnak 's a' fanatismusnak kísérője szokott lenni. Minden Levantei tartományok, mellyek eddig mélységes békességben éltek, irtóztató felfordulásra jutottak. Minden ott találtató nemzeteket boldogtalanság nyomott-el; a' jövődöre való kinézés mindnyájokra nézve rettenetes. Nem fognak-é az Európai Hatalmasságok ezen pusztító és véres revolútzióban legalább önn' hasznoknak fenntartatásán iparkodni! Csendesen elnézhetik-é, hogy ezen fellázzadott szigeteknek zászlójik, mellyeket még senki meg nem esmert, azon tengereken büntetetlenül mutassák magokat, mellyeken eddig csak a' rendszerént megismeretett Hatalmasságoknak zászlójik szenvedtetek-meg. A' körülállások naponként szorgatóbbak, 's a' segedelmeknek nem soká meg kell jelenni, ha azt akarjuk,

hogy a' Levante' partjai és kikötőhelyei pusztákká ne legyenek. “

Smyra Jul. 28-dikán: — „A' mi állapotunk tellyességgel nem megnyugtató. A' Konstanczinápolyból ideérkező híreknek szükségesképpen félelmet kellett köztünk gerjeszteni, ámbár mi még mind azzal hízkelünk is magunknak, hogy az Oroszok és Törökök között nem fog a' hadakozás kiütni. De elég félelmes körülállásokat szemlélünk mi különben is magunk körül. A' 32 hajókból álló Török sereg, Sámoshoz délre, a' Colonna fokánál, az insurgens sereg pedig, mellyet 120 hajókból mondanak állani, a' szigetnek tulsó partjai mellett, Chio felé, mutatják-meg magokat. Minden órán várták, hogy meg fognak ütközni: de a' mi még eddig meg nem történt, mint hogy mi affelől még eddig legkisebb tudósítást sem vettünk. Úgy látszik, hogy a' Törökök nem érzik elég erőseknek magokat a' Görögöknek megtámodására, és hogy a' Görögök az Ottomannus hajóknak nagyságoktól félnek. A' Görög hajókon csak 12, legfeljebb 24 fontos ágyuk találtatnak: a' Török hajók pedig 36 fontos ágyukkal vagynak megrakattatva. Ha a' Törökök használni tudják a' magok elsőbbségeket, golyobisaik által a' Görög hajókat elébb elsüllyeszthetik, hogy sem ezek még csak hozzá is foghatnának az ágyuzáshoz. Azonban a' Görögöknek is van elsőbbségek, t. i. az ő fortélyosságok; 's ez az ütközet olyan lesz, hogy a' Görögök vagy egy szempillantat alatt szerencsések lesznek, vagy elvesznek. Egy részről szemléljük állani a' nagyobb hatalmat és a' boszszúállásnak szomjúzását, más felől a' kétségbeesést, az alkalmasságot vagy az ahozértést, és a' számbéli elsőbbséget. Már itt 7 vagy 8 Török hajót, de még eddig mind csak szállító hajót, megtámodtak a' Görögök.

kái. Debreczenben nyomtatta Tóth Ferencz. 1820. 8 rétt. 138 lap.

Jelenvaló Munkának 1791diki első kiadása annyira megritkult, hogy már több esztendővel is ezelőtt, örömet fizetett a' Múzsák barátja egy nyomtatványért 6—7 forintot; melyért szerencsés gondolat volt a' Nyomtatótól, ki egyszersmind Kiadója a' Munkának, azt másodsor adni sajtó alá. — Ismeretesebb e' lelkes Költőnk az Olvasó Közönség előtt, minthogy hosszas ajánlásra szüksége volna. Lány érzéssel teljes eredeti 's elo nyelvekből fordított

Daljai a' Szép Nem' ajakin zengenek; Görög 's Deák Classicusok szerént való utánzásait becsülik a' Tudósok; Együgyű Parasztjában pedig mindenek egyaránt gyönyörködnek, 's ha többet nem írt volna is ezen természetes, eleven, 's könnyű darabnál, az maga elég az ö költői érdemére. — A' Munkának belső becséhez igen illendően van szabva annak kellemetes külsője is, a' szép velin papíros, tiszta 's hibátlan nyomtatás. 2 for. V. Cz. árra, nyomtatott borítékban kemény táblával, igen mértékletes.

H í r d e t é s.

Erdélyben Nemes Doboka Vármegyében helyheztesett Bonczhidai Udvarában Thesaurarius Consiliarius Gróf Bánffy József Urnak ezen esztendő Oktober hónapjának első napján kótyavetye szerént el fognak adattatni a' többetigérőknek több nagy termetű szép hágó mén lovai, különböző szörűek 4, 5 és 6 esztendősök; ezek között lesznek párosok és hámosok, lesznek paripák is, mind a' legnemesebb fajtából valók.

H í r d e t é s.

A' Királyi Udvari Magyar Kamara által az Ó - Aradon lévő Ser - és Pálinkafőző Ház, a' gabonából való Ser és Pálinka árulási kiszorító jussal az Uradalomnak egész kerületében, továbbá Aradon a' Bor - árulási Regale, Sept. 17-dikén 1821-ben Ó - Aradon, hat egymás után következő esztendőkre kótyavetye által, újabbán árendába adattatnak.

Az árendálnikivánók tehát Ó - Aradon az említett napon jelennyenek - meg: a' kótyavetye' feltételeit pedig megnézhetik, valamint Budán a' Camara Számtartói Cancellariájában, úgy Ó - Aradon a' Camara' Préfektusi Hivatalánál, avvagy Bécsben is a' Cs. K. Közönséges Udvari Camara' Expeditúrájában.

A' marha húsnak fontja, Bécsben, Septemberre, ezüstben 7, Váltóczédulában 17 és $\frac{1}{2}$ krajczárra határozatott.

(Am rothen Thurm im Müller'schen Kunst - Gallerie - Gebäude Nro. 648).

Redaktor: Pánczél Dániel. Nyomtatja Nemes Hirschfeldi Stöckholzer Felix.